

Таким чином, вважаємо, що сучасний стан та виявлені в ході дослідження тенденції злочинів, які вчиняються неповнолітніми у стані сп'яніння швидше свідчать не скільки про зменшення рівня проаналізованого нами виду злочинів неповнолітніх, а стільки про збільшення її латентності та про ті труднощі, з якими стикаються судово-слідчі органи у зв'язку з раніше зазначеними змінами у кримінальному та адміністративному законодавстві.

Отже, злочини, що вчиняються неповнолітніми у стані сп'яніння є серйозною соціально-кримінологічною проблемою, яка загрожує подальшому розвитку України в усіх сферах, вирішення якої потребує зосередження зусиль та рішучих дій усіх ланок суспільства: державних та правоохоронних органів, батьківської і педагогічної громадськості, суспільно-політичних об'єднань, а також системного підходу та відповідної фінансово-матеріальної бази. Без вирішення цієї проблеми державність та материфонд України в майбутньому може опинитися під серйозною загрозою. І, оскільки пияцтво, наркотизм і злочинність неповнолітніх – це соціально-кримінологічні явища, то боротися з ними необхідно систематично та цілеспрямовано, а не епізодично.

Список літератури: 1. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3-х кн.: Кн. 2: Кримінологічна характеристика та запобігання окремих видів злочинів. – К.: Видавничий Дім Ін Юре, 2007. – 712 с. 2. Виступ С. М. Ніколаєнка на спільній колегії Міністерства освіти та науки, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства молодіспорт 27.04.2007 р. // www.mvsinfo.gov.ua 3. Пономаренко Ю. Г. Кримінологічна характеристика та попередження злочинів у сфері незаконного наркообігу: Дис... канд. юрид. наук. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – 196 с. 4. Кримінологія: Підручник / За ред. І. М. Даньшина. – Х.: Право, 2003. – 352 с. 5. Кримінологія: Підручник / За заг. ред. О. М. Джузі. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 416 с. 6. Довідка про злочини, пов'язані з наркотичними засобами, психотропними речовинами, їх аналогами або прекурсорами за 12 міс. 2007 р. – К., – 2008. 7. Лазаренко В. І. Наркоситуція в Україні та девіантна поведінка молоді: Дис... канд. соціол. наук. – Х.: Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2003. – 230 с. 8. Довідка про стан злочинності в Україні за 12 місяців 2007 р. – К., ДІТ МВС. – 2008. – С. 5–1. 9. Молодеж і наркотики (соціологія наркотизма) / Под ред. Соболева В. А. і Руценко Й. П. – Х.: Торсинг, 2000. – 432 с. 10. Нечипоренко Л. Галюциногенний шоколад статистики // Іменем Закону. – 2006.

Надійшла до редакції 20.05.08

О. М. Бокій

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ СУЧАСНОЇ ТА НЕСУЧАСНОЇ КОЛЕКЦІЙНОЇ ЗБРОЇ

Адміністративно-правовий режим обігу зброї на сьогодні не є досконалим. Існує багато прогалин у вітчизняному законодавстві, які потребують якнайскорішого усунення. Цьому питанню присвятили свої роботи такі вчені-правознавці, як: П. Д. Біленчук, А. В. Кофанов, О. Ф. Сулява, І. П. Голосніченко, Я. Ю. Кондратьєв, О. М. Піджаренко, М. П. Федоров, В. А. Гуменюк, О. С. Фролов, О. Д. Благів, А. А. Долгополов та ін.

Категорія «зброя» охоплює безліч предметів і пристроїв, серед яких особливе місце займає зброя, яка має культурну цінність і представляє для суспільства історичний, художній та науковий інтерес. За призначенням ці вироби є, перш за все, предметами дослідження, колекціонування та експонування. Деякі вироби також входять до Музейного фонду країни [1, с. 89].

На практиці проблеми, пов'язані з відсутністю законодавчого регулювання обігу зброї, що має культурну цінність, виникли вже давно. Актуальність цього питання Проблеми обумовлені, перш за все, недосконалістю вітчизняного законодавства щодо зброї, відсутністю закону прямої дії, також відсутністю чіткого визначення усіх видів зброї, у тому числі тієї, що має культурне значення. Ця категорія представляє собою дуже важливий пласт культурної спадщини. Незаконний обіг таких предметів має місце не тільки у музейних, але й у приватних колекціях; зберігання, колекціонування та реалізація здійснюються без необхідного контролю. Такий стан справ нерідко призводив до розкрадання, незаконного вивезення за межі країни, а також просто до псування зброї, яка має особливу цінність.

Дослідники проблем правового регулювання зброї, що має культурну цінність, класифікують останню на антикварну, історичну, авторську, художню [2; 3; 4; 5]. Відповідно, до антикварної зброї вони відносять зброю певного історичного періоду, яка призначена для використання громадянами і юридичними особами тільки в цілях колекціонування, експонування, а також в спортивних, навчальних і показових заходах.

Шелковникова Е. Д. дає характеристику антикварної вогнепальної зброї: до неї належить вогнепальна гладкоствольна, нарізна дульнозарядна зброя з гнотовою та іншими системами займання заряду, вироблена до 1891 р. До антикварної металеві, пневматичної, холодної клинкової і ударної зброї належить та, що виготовлена більше 50 років тому, а також виготовлені до 1947 р. багнети до вогнепальної зброї.

При цьому до зброї, що має культурну цінність, також можна віднести копії антикварної зброї (виготовлені за оригіналом або кресленнями конкретного зразка антикварної зброї за умови повторення використаних матеріалів, точного відтворення його конструкції і художнього оздоблення) і репліки антикварної зброї (вільні повторення антикварного зразка за оригіналами або кресленнями, виготовлені із застосуванням використаних матеріалів, авторськими змінами зовнішнього вигляду або художньої обробки) [5, с. 15].

До історичної зброї, відповідно, можна віднести зброю, що пов'язана з видатними подіями історії або є культурною цінністю як

рідкісний пам'ятник науки і техніки. При цьому визначити зброю як таку, що має історичну цінність, мають відповідні служби Міністерства культури, після проведення історико-культурної, мистецтвознавчої експертизи.

Деякі дослідники пропонують також запровадити визначення авторської художньої зброї як виробів, що мають культурну цінність. Вона не є зброєю у власному розумінні слова, а по суті є витвором мистецтва. Діюча за своїм функціональним призначенням авторська художня зброя не несе жодної збройової функції, а є предметом для колекціонування, подарунка і по суті є втіленням творчої думки художника [2, с. 65].

У наказі Міністерства внутрішніх справ України № 622 від 21.08.1998 р. в загальних положеннях визначаються види зброї, обіг якої контролюється органами внутрішніх справ за допомогою дозвільної системи, у тому числі несучасна стрілецька та холодна зброя (арбалети, мисливські ножі, катани, шаблі, шашки, мечі, палаші, ятагани, фінські ножі, кортики, кинджали, шпика, штик-ножі), які не перебувають на озброєнні військових формувань, що належать підприємствам, установам, організаціям, господарським об'єднанням та громадянам. Крім того, у п. 8.4 дається перелік та визначення несучасної стрілецької зброї, до якої належить вогнепальна та холодна зброя, яка знята з озброєння сучасної армії та виробництва, або та, що існує в одиничних екземплярах та малих партіях, а також зброя зазначеного вище типу, виготовлена в сучасних умовах спеціально для виставок (експонування) в одиничних екземплярах та малих партіях [6]. Але у нормативному акті не подано визначення понять «історична», «колекційна», «антикварна», але колекціонування автори Наказу визначають як одну з підстав отримання дозволу на придбання зброї. Відповідно до цього документа колекційною може бути холодна зброя. У пункті 12.2 зазначено, що з метою колекціонування громадяни можуть використовувати інші види холодної зброї, її сучасні копії. Мабуть, автори мали на увазі несучасну зброю, адже тільки копії тих виробів, які належать до іншого історичного періоду, можуть бути «сучасними». Постає питання, чи може тоді громадянин чи юридична особа на законних підставах володіти колекцією сучасної холодної, наприклад, мисливської зброї?

Як бачимо, невизначеність поняття «колекційна зброя» у даному нормативному акті не дає можливості охопити повністю увесь перелік предметів, обіг яких має бути врегульований чинним законодавством. Схожа ситуація і з колекціонуванням вогнепальної зброї.

На жаль, відповіді на деякі вкрай важливі запитання українське законодавство не бере. Чи можуть суб'єкти власності колекціонувати сучасну вогнепальну зброю? На яку несучасну, анти-

кварну зброю необхідно отримати дозвіл, а на яку взагалі не треба? Адже згадки про колекційну вогнепальну зброю є у п. 12.7. Вогнепальна зброя, згідно з цим пунктом, може вважатися колекційною після приведення її у стан непридатний для стрільби, у майстернях з ремонту зброї. Це може бути нагородна короткоствольна вогнепальна нарізна зброя (пістолети, револьвери), які можуть залишатися у власності спадкоємців у разі смерті власника.

У Положенні про дозвільну систему, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 р. № 576 є перелік предметів, на які ця система поширюється [7]. Тут також законодавець обмежився загальним поняттям «несучасна зброя». На наш погляд, серед несучасної стрілецької зброї є така, на яку дозвільна система взагалі не повинна поширюватися.

У Постанові Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17 червня 1992 р. №2771-ХІІ, визначений спеціальний порядок набуття права власності громадянами на окремі види майна (додаток №2), згідно з яким громадяни набувають права власності з відповідного дозволу на вогнепальну зброю після досягнення 21-річного віку, на вогнепальну мисливську нарізну зброю (мисливські карабіни, гвинтівки, комбіновану зброю з нарізними стволами) при досягненні 25-річного віку, а також на холодну, пневматичну зброю, газові пістолети та револьвери [8]. Варто зауважити, що держава не встановлює кількість зброї, яка може зберігатися в одній особі. Таким чином, особа може мати декілька одиниць вогнепальної або холодної зброї, а то й взагалі по декілька екземплярів зброї різного виду. Хіба декілька одиниць певних предметів не можна визначити як колекцію? Адже колекцією вважається систематизоване зібрання однорідних предметів, що являють собою науковий, художній, літературний та інший інтерес [9, с. 601].

Це може бути колекція сучасної мисливської зброї, спортивної зброї та холодної також. Крім того, зброя може бути розцінювана і як витвір мистецтва, якщо річ йде про художню, авторську роботу. Не обов'язково вона буде несучасною.

Вищевказаний наказ № 622 МВС України визначає колекційну зброю тільки як несучасну або непридатну до стрільби.

На наш погляд, колекційна зброя може бути як сучасною (як доведено раніше), так і несучасною (антикварна, історична та ін.). Прогалини в українському законодавстві слід усунути, чітко визначивши такі поняття, як «колекційна», «антикварна», «історична», «музейна» зброя.

Аналіз існуючих на сьогодні законопроектів «Про зброю», показує, що деякі питання обігу колекційної (сучасної, несучасної), історичної, антикварної автори зробили спробу вирішити. Але тут є

певні недоліки і протиріччя. У законопроекті №1171 від 21.11.02 р., колекціонування входить у поняття «обіг зброї». Спочатку колекціонування зброї визначається, як призначення несучасної зброї, а у ст. 22 «Право на колекціонування зброї, надається юридичним та фізичним особам, які раніше отримали у встановленому порядку ліцензію на виробництво, ремонт чи реалізацію зброї, дозвіл на відкриття та функціонування стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів або дозволів на зброю» [10]. Таким чином, є твердження, що колекціонувати можливо не тільки несучасну, але й інші види сучасної зброї. Це підтверджує визначення колекційної зброї як зброї, що спеціально підбирається власником за окремими властивостями чи призначенням для формування колекції та експонування у музеї, на виставках за місцем проживання. При цьому вогнепальна колекційна зброя, що використовується як експонат у постійних музейних експозиціях, повинна бути приведена у стан, що виключає можливість її застосування. У той час як вогнепальна зброя та боєприпаси, що використовуються як експонат на виставках, а також зареєстрована зброя, що зберігається у відповідності з вимогами чинного законодавства, не потребують приведення їх у непридатний до стрільби стан. На нашу думку, з цим положенням можна погодитись, але слід додати сюди таку несучасну, антикварну зброю, яка за своїми характеристиками не представляє загрози з огляду на її застарілість, і обіг таких предметів практично вже не буде підпадати під відповідний адміністративно-правовий режим.

Законопроект №1171-2 від 02.10.2003 р., пропонує не розповсюджувати норми закону України «Про зброю» на вогнепальну і металеву зброю, яка виготовлена до 01.01.1891 р. До речі, така практика існує у багатьох країнах світу. Колекційна зброя, згідно з проектом, – вогнепальна та холодна, яка становить наукову, історичну, історико-культурну, художню або іншу пізнавальну цінність і відповідно до закону може бути дозволена для зберігання підприємствами, установами, організаціями і громадянами, з метою створення колекцій та експонування [11]. Це визначення, на наш погляд, є вдалим, але після слова «збереження» потрібно поставити і використання. Звісно, історичну, антикварну зброю власник не буде використовувати для ураження якихось цілей, але якщо колекціонувати сучасну спортивну або, наприклад, мисливську зброю, то є й можливість її використання за призначенням.

Автори вищевказаного законопроекту визначають, що колекційною зброєю може бути незалежно від того, сучасна вона чи несучасна. Критерієм, за яким зброя належить до колекційної, є її кількість у власника. Кількість вогнепальної та газової зброї, яку громадяни України мають право тримати на правах приватної

власності, згідно зі ст. 21, обмежується десятьма одиницями гладкоствольної зброї, п'ятьма одиницями газової зброї. При вищевказаній кількості громадянин повинен отримати ліцензію на право колекціонування зброї, відповідно до ст. 12 цього законопроекту, де вказані види діяльності певних суб'єктів обігу зброї, які потребують обов'язкового ліцензування. Ми вважаємо, що такі вимоги мають бути і щодо холодної зброї.

Як бачимо, з вищевказаного видно, що колекційна зброя – це майже будь-яка зброя, чисельність якої перевищує кількість, встановлену законом. Незрозумілою є така невідповідність. Чому у ст. 24 – «колекціонування зброї» законодавець до колекції відносить тільки нейтралізовану зброю, яка приведе до стану, при якому неможливо зробити постріл, а також макети старовинної зброї?

Проект закону «Про зброю» №1171-Д від 29.10.03 р., на відміну від попередніх, дає визначення антикварної (історичної) зброї, як зброї попередніх епох, або зброї, що знята з виробництва та озброєння Збройних Сил України та інших військових формувань, до якої не виготовляються боєприпаси, її сучасні репліки (новороби), які використовуються для колекціонування та експонування [13]. Позитивним є, на нашу думку, включення в класифікацію зброю такого виду, як музейна, антикварна (історична). Крім того, проектом врегульовані деякі питання з регулювання обігу такої зброї, а саме порядок сертифікації, пересилання, носіння, облік антикварної зброї у державних закладах культури, музеях відомчого підпорядкування, приватних колекцій, визначаються особливості укладення цих угод щодо історичної зброї. При цьому реалізація антикварної (історичної) зброї проводиться на підставі державної експертизи, проведеної закладами культури у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Слід сказати, що у Законопроекті №1171-Д, про який йшла мова, була зроблена дуже вдала спроба вирішити питання щодо обігу таких важливих для культурної спадщини предметів, як антикварна (історична) зброя. Автори фактично визначають, що їх обіг повинен мати подвійний контроль. З одного боку – дозвільної системи МВС України, з другого – Міністерства культури України, конкретніше, – державних закладів, які здійснюють охорону культурних цінностей.

Говорячи про недоліки цього проекту, слід визначити, що, як і у попередніх, колекційною зброєю вважається не вся, а тільки зразки якої спеціально відбираються за класифікаційними властивостями еволюційних, художньо-стильових, меморіальних характеристик для формування культурно-історичних колекцій. Ми вже вказували, що може вважатися колекційною зброєю, й не

обов'язково їй володіти якимись особливими властивостями, хоча найчастіше колекціонують рідкісну або раритетну зброю, це можуть бути й звичайні моделі, які зберігаються у певній кількості, у зв'язку з цим на них мають розповсюджуватися додаткові вимоги щодо зберігання, перевезення та ін.

Дуже схоже визначення колекційної зброї дається у проекті Закону України «Про зброю» №1032-Д від 05.03.2002 р., але, на відміну від попереднього, практично не врегульовані останні питання обігу історичної (антикварної) зброї, адже немає навіть визначення даних понять, не говорячи вже про обіг предметів, які мають культурну, історичну цінність, а деякі з них можуть функціонувати за своїм призначенням, тобто мати властивості, небезпечні для життя і здоров'я [12].

Аналізуючи існуюче законодавство, а також проекти законів «Про зброю» можемо твердити, що вони не дають відповіді на цілий ряд важливих питань відносно колекціонування зброї, а саме: чи кожен вид зброї може бути предметом колекції, яким чином реєструвати колекцію зброї, який документ видавати власнику, і найголовніше, які вимоги щодо зберігання, транспортування, експонування таких предметів? Адже існує порядок придбання, обліку, зберігання, носіння і транспортування зброї, яка не є колекційною, а використовується за різним призначенням, така як мисливська, спортивна та ін. Відповідні правила не розповсюджуються на історичну зброю, хоча слід зазнати, що найчастіше вона є об'єктом колекціонування [4, 5].

Питання обігу музейної, антикварної зброї повинно бути врегульоване законом «Про зброю», однак дія закону не повинна розповсюджуватися на прилади, які стали остаточно непридатними для використання як зброї. Е. Д. Шелковникова відмічає, що одним із критеріїв, за яким зброю можна віднести до антикварної, є дата її виготовлення і за прикладом звертається до законодавства європейських країн. Так, згідно з Законом Франції «Про зброю» від 6 травня 1995 р. старовинною зброєю вважається вогнепальна зброя, виготовлена до 1 січня 1870 року. У законодавстві Великобританії встановлено, що історичну вогнепальну зброю, вироблену до 1919 року та її спорядження, яке не дозволяє вчинити постріл, дозволено зберігати вдома відкрито [5, с. 17].

У законодавстві нашої країни також є необхідність чіткої диференціації антикварної зброї, обіг якої регулюється або не регулюється відповідним адміністративно-правовим режимом.

На нашу думку, конче необхідно у майбутньому законі України «Про зброю» дати визначення понять видів зброї, що дозволить відокремити старовинну зброю від сучасної.

Невизначеність у цих питаннях сьогодні створює усі підстави до дивовижної ситуації, про яку писав у своїй статті Кибовський А., коли колекціонери антикварної зброї більше бояться не грабіжників і злодіїв, а представників правоохоронних органів, покликаних, здавалося б, оберігати цих самих колекціонерів від злочинних посягань. Для багатьох колекціонерів старовинної зброї зустріч із співробітниками правоохоронних органів не належить до приємних випробувань [3].

Виходячи з усього зазначеного, можна зробити наступні висновки.

Нині в нашій країні існує об'єктивна необхідність в удосконаленні правового регулювання обігу історичної, антикварної, художньої зброї для збереження культурної спадщини. При цьому на зброю, яка має культурну цінність повинен розповсюджуватись спеціальний режим, що включає в себе разом з правовим режимом обігу зброї й режим охорони культурних цінностей.

Що стосується поняття «колекційна зброя», на наш погляд, вона може бути як сучасною, так і несучасною, адже причинами збирання певної кількості предметів може бути, окрім наукового, історичного, ще й практичний інтерес. Наприклад, для заняття спортом – колекція спортивної зброї, мисливством – колекція мисливської зброї і т. д.

Майбутній закон України «Про зброю» повинен мати чітке визначення таких понять, як антикварна, історична зброя. Необхідно вказати, на яку несучасну зброю розповсюджується відповідний адміністративно-правовий режим, а на яку – ні.

На законодавчому рівні є нагальною потреба визначити порядок придбання, обліку, зберігання, транспортування, експонування колекційної зброї (сучасної або несучасної), інакше кажучи, режимні правила, які існують для інших видів зброї.

Список літератури: 1. Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Сулява О. Ф. Зброезнавство: правові основи обігу вогнепальної зброї. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства: Україна. Європа. Світ. Монографія. / За ред. проф. П. Д. Біленчука. – К.: Міжнародна агенція «VeeZone», 2004. – 464 с. 2. Благов А. Д. Адміністративно-правовий режим оборота зброї в Російській федерації: Дис...канд. юрид. наук: 12.00.14. – М., 2007. – 209 с. 3. Кибовський А. История в законе: Взгляд не постороннего // Оружие. – 2003. – №1. – С. 58–61. 4. Кузнецова И. А. Проблемы понятия «оружие». Гражданско-правовой аспект // Вестник Челябинского университета. Серия 9 Право – 2001. №2(2). – С. 79–91. 5. Шелковникова Е. Д. Орудие как составная часть культурного наследия государства и проблемы его правового статуса // Право и политика. – 2000. – № 3. – С. 14-18. 6. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металічними снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 622 від 21.08.1998 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 42. – Ст. 1574. 7. Про затвердження Положення про дозвільну систему: Постанова Ка-

бінету Міністрів України №576 від 12 жовтня 1992 року // [Електронний ресурс]: Законодавство України – постанови, накази, укази, закони України – 120min / 4.7Gb – К.: ІАЦ «ЛІГА» Бізнес Інформ, 2007. – (ЛІГА Закон. Версія 7.8.1) – 1 електрон.опт.диск (DVD-ROM); кольор.; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; DVD-ROM; Windows 98, ME, 2000, XP. – Назва з контейнера. 12. Про зброю: Проект Закону України №1032-Д від 05.03.2002 р. // [Електронний ресурс]: Законодавство України – постанови, накази, укази, закони України / Кармазін Ю., Білас І., Данильчук О., Мухін В. – 120min / 4.7Gb – К.: ІАЦ «ЛІГА» Бізнес Інформ, 2007. – (ЛІГА Закон. Версія 7.8.1) – 1 електрон.опт.диск (DVD-ROM); кольор.; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; DVD-ROM; Windows 98, ME, 2000, XP. – Назва з контейнера. 8. Про право власності на окремі види майна: Постанова Верховної Ради України №2471-ХІІ від 17 червня 1992 року. // ВВР України. – 1992. – № 35 – Ст. 517. 9. Советский энциклопедический словарь / Гл.ред. А.М. Прохоров. – 3-е изд.–М.: Сов. энциклопедия, 1985. – 1600 с. 10. Про зброю: Проект Закону України №1171 від 21.11.2002 р. [Електронний ресурс]: Законодавство України – постанови, накази, укази, закони України / Кармазін Ю., Черновецький Л., Нечипорук В. – 120min / 4.7Gb – К.: ІАЦ «ЛІГА» Бізнес Інформ, 2007. – (ЛІГА Закон. Версія 7.8.1) – 1 електрон.опт.диск (DVD-ROM); кольор.; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; DVD-ROM; Windows 98, ME, 2000, XP. – Назва з контейнера. 11. Про зброю: Проект Закону України №1171-2 від 02.10.2003 р. [Електронний ресурс]: Законодавство України – постанови, накази, укази, закони України / Вінський Й., Развадовський В., Бульба С., Король В. та ін. – 120min / 4.7Gb – К.: ІАЦ «ЛІГА» Бізнес Інформ, 2007. – (ЛІГА Закон. Версія 7.8.1) – 1 електрон.опт.диск (DVD-ROM); кольор.; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; DVD-ROM; Windows 98, ME, 2000, XP. – Назва з контейнера. 13. Про зброю: Проект Закону України №1171-Д від 29.10.2003 р. [Електронний ресурс]: Законодавство України – постанови, накази, укази, закони України / Бандурка О., Нечипорук В. – 120min / 4.7Gb – К.: ІАЦ «ЛІГА» Бізнес Інформ, 2007. – (ЛІГА Закон. Версія 7.8.1) – 1 електрон.опт.диск (DVD-ROM); кольор.; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; DVD-ROM; Windows 98, ME, 2000, XP. – Назва з контейнера.

Надійшла до редакції 24.04.08

А. О. Суботін, О. П. Мірошко, Є. А. Пальваль, М. В. Вус

ЗАХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЛЮДЕЙ І ОБ'ЄКТІВ У РАЗІ ЗАГРОЗИ «ВИБУХОВОГО ТЕРОРИЗМУ»

Профілактичні заходи щодо захисту від вибухів терористичного характеру є найбільш ефективним засобом, хоча треба визнати, що ідеальних заходів немає взагалі. Фахівці в галузі вибухотехніки стверджують, що не існує ефективних універсальних заходів безпеки та ніякі антитерористичні методи й засоби не зможуть забезпечити 100% гарантії безпеки від «терористичного вибуху». Заходи безпеки від вибуху залежать від особливостей цілей, що намітили терористи. Особлива система захисту, яка розроблена для кожного окремого випадку різними фахівцями, містить у собі безліч організаційних і технічних питань.

Дослідженнями, що присвячені тероризму найбільше займалися іноземні вчені Александер Й., Фінгер С., Рапопорта Д., Маллісон С., Столь М., Вьордемманн Ф., Лякер В., Беер-Катте В., Біндер С., Ерік Давід, Сід-Ахмед М., Антонян Ю. Їх дослідження стали класичними. Українські вчені Ємельянов В., Глушков В., Кондратьєв Я., Ліпкан В. та інші досліджують проблему тероризму і зазнача-